

INFORMAȚII ICOMOS

După treptata dizolvare a Comitetului Național Român ICOMOS activ în anii '70 sub președinția regretatului său inițiator, profesor Vasile Drăguț, acest organism de specialitate a dispărut și din structura internațională corespunzătoare. Suspendarea plății cotizațiilor nu a reprezentat decât latura formală a deciziei politice. Aceasta din urmă a vizat în principal întreruperea relațiilor externe ale specialiștilor români și împiedicarea oricărui control internațional asupra soartei monumentelor istorice din România.

În vara anului 1990 comitetul s-a reorganizat cu vechii membri și a reînnotat legăturile cu acest organism specializat al UNESCO. S-au pierdut pe drum cei prematur dispăruți și cei care s-au îndepărtat de îndatoririle decurgând din statut, au reapărut specialiști îndepărtați cândva din motive de ordin politic. În actuala sa componență, comitetul cuprinde, în ordine alfabetică, pe Dr. Peter Derer, Dr. Eugenia Greceanu, Prof. Dr. doc. Grigore Ionescu, Dr. Radu Popa, Dr. Georgeta Stoica, Dr. Răzvan Theodorescu și Prof. Aurelian Trișcu. Pe durata primei perioade de funcționare, îndatoririle președinției comitetului au revenit Dr. Radu Popa.

Comitetul este deschis tuturor celor interesați să contribuie și pe această cale la materializarea activității ce decurge din documentele sale constitutive și din normele internaționale acceptate, sub condiția achitării cotizației anuale, care a ajuns în acest an de 120 FF.

Comitetul național a fost reprezentat la a IX-a Adunare generală ICOMOS de la Lausanne (6—11 octombrie 1990) prin doi dintre membrii săi, reluându-și locul printre cele peste 60 comitete naționale implicate în prezent în această activitate. Condiții speciale, care țin de moștenirea deceniilor trecute, determină în această etapă ca preocupările și acțiunile Comitetului Național ICOMOS să se suprapună parțial celor ale Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, situație care se cere corectată în perspectivă deoarece din dialogul a două instituții specializate și din atragerea în această sferă a cât mai mulți specialiști din domeniile complementare nu are decât de câștigat patrimoniul nostru de monumente, ansambluri și situri istorice sau arheologice atât de afectat de împrejurările deceniilor din urmă.

Dr. RADU POPA

Președintele Comitetului Național Român ICOMOS

ACTIVITATEA COMISIEI NAȚIONALE A MONUMENTELOR, ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE OGLINDITĂ ÎN PROCESELE VERBALE ALE ȘEDINȚELOR COMISIEI

iulie-decembrie 1990, ianuarie-februarie 1991

Ședințele Comisiei Naționale ce au avut loc în intervalul iulie-decembrie 1990 au înscris pe ordinea de zi probleme de importanță majoră pentru soarta monumentelor istorice din România, atât în ce privește organizarea activității de protejare cât și pe aceea de cercetare și punere a lor în valoare. Astfel, în cadrul

ședinței din 11.09.1990 s-a discutat ca o primă problemă întocmirea unei liste de monumente istorice românești și respectiv a priorităților în cadrul acestei liste destinată Organizației UNESCO, cu scopul de a fi incluse în rîndul monumentelor ce constituie patrimoniul mondial.

S-a stabilit ca lista să cuprindă 15 monumente, din care pentru 3 s-a hotărât pregătirea dosarelor cu documentație și depunerea lor spre avizare înaltului for internațional. Acestea sînt: bisericele cu pictură exterioară din nordul Moldovei (Voroneț, Vatra Moldoviței, Sucevița, Gura Humorului, Arbore); situl de la Biertan; Mănăstirea Horezu. În zilele imediat următoare, documentele necesare au fost preluate reprezentantului UNESCO.

O altă problemă ce a preocupat Comisia a fost definitivarea proiectului Legii monumentelor, în vederea depunerii la Parlament. Importanța ce s-a dat discutării Legii s-a reflectat în analiza detaliată a tuturor aspectelor, de la probleme de formulare a articolelor de lege, la cele de finanțare a șantierelor de cercetare și restaurare, relația între proprietar și stat privind administrarea monumentelor, obligativitatea obținerii avizelor de specialitate și necesitatea studiilor pregătitoare unei restaurări, pînă la statutul monumentelor și sancțiunile în caz de încălcare a legii.

La sfîrșitul lunii octombrie (31.10.1990) pe ordinea de zi a ședinței s-a înscris o tematică variată: proiectul de refacere a bisericii catolice din Cîmpulung, care a suscitat numeroase discuții privind stilul și amplasarea viitoarei biserici; avizarea proiectului de săpături arheologice, consolidare și restaurare de la Ulpia Traiană și Geoagiu Băi. Specialiștii au dezbătut problema

1. Imagine din timpul ședinței festive a Comisiei Naționale, în care d-lui arh. Șerban Cantacuzino i s-a conferit titlul de membru de onoare al CNMASI.

protejării zidurilor dezvelite de săpătură, marcarea la restaurarea formei noi față de cea originală, precum și problema rețetelor tehnice de mortar pentru restaurare; proiectul de restaurare a castelului Teleki din Satulung (jud. Maramureș) în vederea folosirii ca unitate hotelieră. S-a discutat de asemenea starea în care se află castelul Kemeni (în localitatea Sîncrai, pe valea Mureșului), monument care în prezent este ocupat de un spital de handicapați și se află într-o avansată stare de degradare. Se pune deci problema salvării monumentului, în aceeași situație aflîndu-se o clădire de la 1900 din Craiova, ce figurează în planul de demolare.

În continuare în ședință s-a discutat despre necesitatea unui curs de specializare în restaurare, expunîndu-se mai multe variante: curs de specializare de 3 luni în cadrul facultăților de profil; cursuri postuniversitare la Institutul de Arhitectură, cu durata de 2 ani; facultate de restaurări și urbanism în cadrul Arhitecturii. În aceeași ordine de idei se discută propunerile pentru burse în străinătate (cu durata de o lună).

Cele 45 de contracte încheiate de DMSI, în valoare de 10 737 milioane lei, au fost prezentate Comisiei spre cunoștință.

În 8 noiembrie 1990 la DMSI a avut loc o întîlnire între reprezentanții ICCMOS arh. Șerban Cantacuzino, secretar al Societății Regale de Arte Frumoase din Anglia și arh. Christoph Machat, de la Oficiul pentru Protecția Monumentelor din Renania, și membrii ai CNMASI și DMSI. Cu această ocazie a fost înmînat d-lui arh. Șerban Cantacuzino titlul de membru de

onore al CNMASI. S-a discutat despre urmările tragice ale demolărilor în general și în mod deosebit a monumentelor istorice, despre schimbările silnice ale peisajului urban și rural și felul în care aceste schimbări s-au reflectat în sufletele oamenilor. De asemenea s-a discutat despre ceea ce este de făcut în viitor.

Pentru luna decembrie (8.12.90) ședința CNMASI a avut pe ordinea de zi discutarea situației critice în care se găsesc monumente de mare valoare din Dobrogea, precum Cetatea Enisala, Histria. În acest sens pentru Niculițel DMASI a făcut o comandă pentru un proiect de conservare-restaurare, de asemenea pentru un studiu al zonei Cernavodă, moscheea, reconstrucția Casei Hoge și restaurarea casei Panaghia din Babadag, iar Muzeul Tulcea a comandat studii pentru orașele Sulina, Isaccea, Măcin și Babadag. Se conturează astfel organizarea turismului cultural în Dobrogea — posibilă sursă de venituri pentru DMASI.

O altă problemă în atenția Comisiei a fost avizarea delimitării zonei «Curtea Veche» ca zonă de protecție. Cu speranța că se va putea realiza un studiu privind evoluția orașului, s-a mers pe delimitarea unui perimetru cât mai larg. S-a discutat posibilitatea de a se transforma Crama Domnească și Hanul Roșu din București în cafenea literar-artistică. De asemenea cazul bisericii Rîu de Mori, ce are nevoie urgentă de lucrări de conservare și respectiv lucrări de restaurare.

În 9 ianuarie 1991 a avut loc prima ședință a Comisiei pe anul în curs. Ordinea de zi a ședinței s-a deschis cu prezentarea proiectului de consolidare a bisericii Snagov. Problemele luate în discuție au fost cele privind sistemul de consolidare a pridvorului și a turlei centrale a bisericii; măsurile de hidroameliorație necesare pentru protecția frescelor; necesitatea continuării studiilor (arheologice, istorice, cartografice etc.) privitoare la biserică pe parcursul lucrărilor de salvare.

Prezentăm în continuare tematica ședinței: amplasarea unei biserici în zona de protecție a Cetății Oradea, lucrare începută fără avizul CNMASI, care se opune categoric; prezentarea și discutarea listelor de monumente întocmite pentru județele Argeș, Galați, Mehedinți, Neamț și Ialomița; discutarea propunerii de schimbare a destinației unor monumente, în acest caz cererea Asociației «Atheneum» de preluare a palatului Ghica Tei — răspuns amînat pînă la clarificarea informațiilor oferite de asociație; extinderea clădirii Muzeului din Deva în curtea

interioară a Magnei Curia — proiect respins de CNMASI pentru a se păstra situl arheologic; pentru stimularea activității Comisiilor zonale s-a hotărît ca la ședințe să participe și unii membri ai CNMASI.

De asemenea, s-a pus problema destinației Complexului Comana, avînd în vedere cele două solicitări concrete și a treia în perspectivă: Fundația liberală «Sfînta Vineri» care vrea să-l restaureze pentru a face un centru cultural social; șantier de restaurare al DMASI folosit pentru practica studenților de la facultățile de profil; Patriarhia română care intenționează redeschiderea mănăstirii. Întrucît ultimele două oferte nu se exclud, se impune ideea păstrării caracterului și a atmosferei originale a monumentului. Răspunsul pozitiv la cererea de participare a CNMASI la expoziția universală «Era descoperirilor» ce va avea loc între 17 aprilie — 12 octombrie 1992 la Sevilla; discutarea necesității unei scrisori către Parlament pentru a cere ca legea funciară să nu afecteze siturile arheologice; găsirea modalităților de a ajuta (prin intermediul Muzeului satului din Sighet) restaurarea, consolidarea și întreținerea bisericilor de lemn din satele românești maramureșene de dincolo de Tisa (azi în R. S. S. Ucraineană); discutarea unei adrese din partea Comisiei Muzeelor din Ministerul Culturii, prin care se urmărește o imixtiune în treburile CNMASI, au fost alte cîteva subiecte dezbătute în cadrul acestei ședințe atît de complexă tematic.

În ședința Comisiei, ce a avut loc în 6 februarie 1991, s-au prezentat spre avizare listele de monumente pentru încă două județe: Călărași și Dolj. În continuare s-a făcut o expunere a activității DMASI în anul 1990 și în perspectivă pentru 1991 privitor la compartimentul științific (sectoarele: evidență, documentare, aerofotografie), evidențiindu-se totodată aducerea și aranjarea în cadrul Direcției a bibliotecii, fototecii și arhivei. De asemenea, a fost prezentată activitatea compartimentului tehnic: inspecțiile din județe cu înregistrarea greutăților mari și multiple din toate zonele, în 1990 încheierea de 91 contracte în valoare de aproximativ 14 milioane, privind 79 monumente, iar pentru anul 1991 planificarea unor cheltuieli de 280 milioane lei, la cele 360 monumente luate în discuție pentru lucrări de conservare și restaurare.

Membrii Comisiei au fost neplăcut impresionați de acuzația adusă în presă Direcției Monumentelor referitoare la bugetul pe 1990 și felul în care a fost utilizat. Cu date concrete s-a dovedit că acuzațiile sînt false, iar informa-

țiile puse în circulație fanteziste și răuvoitoare. O altă problemă dureroasă, dezbătută pe larg, este aceea a conservării arhitecturii populare, în sit sau în muzeu, precum și aceea a demolărilor care continuă și amenință patrimoniul național arhitectural.

Un alt punct pe ordinea de zi a fost avizarea construcției unei clădiri pentru laboratoare la Muzeul Satului. Expunerea greutăților pe care le întâmpină muzeul nu a fost de natură să determine obținerea avizului, CNMASI respingînd

ideea unei construcții moderne, care ar agresa spațiul muzeului.

Cu discutarea proiectului pe baza căruia se reiau lucrările de protecție a ansamblului de la Basarabi (întrerupte în 1977) s-au încheiat discuțiile din cadrul ședinței.

Multitudinea problemelor expuse, pe care Comisia le-a luat în discuție și e datoră să le rezolve, dovedesc cît de mult se așteaptă de la CNMASI și, de asemenea, cît de lung și greu este drumul ce urmează a fi parcurs în viitor.

GEORGETA POP

ACTIVITATEA DIRECȚIEI MONUMENTELOR, ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE

Între 1 aprilie — 31 decembrie 1990

Structuri organizatorice. D.M.A.S.I. s-a înființat practic la 1 aprilie, în baza Decretului nr. 91/5 febr. 1990 și a statului de funcțiuni aprobat de Ministerul Culturii, sub forma unui inspectorat. În prezent, raportat la amploarea problemelor din domeniu, personalul a fost dublat (124 salariați, din care aproape 30 din preluări de posturi de la Muzeul Național și Institutul de Arte Plastice, din cele 124 posturi aprobate la data de 1.XI.1990 fiind ocupate 102 posturi). D.M.A.S.I. se compune din trei compartimente de bază: științific, tehnic, administrativ. Ea este organul operativ al C.N.M.A.S.I. și al celor opt Comisii teritoriale înființate în fostele provincii istorice (în lipsa nucleelor operative din județe).

Trebuie precizat că D.M.A.S.I. nu dispune de specialiști în teritoriu, protocoalele de subordonare a specialiștilor în monumente din fostele O.J.P.C.N.-uri discutate cu Comisia Muzeelor și Colecțiilor rămînînd literă moartă, prejudiciile fiind importante.

Baza materială. Conform Decretului 91/1990 au fost preluate cu mari eforturi clădirea din strada Ienăchiță Văcărescu (fostul sediu al D.M.I.A.-D.P.C.N., desființat în 1977), o parte din arhivă precum și biblioteca. De asemenea, s-a transferat o parte din vechiul mobilier, iar cu sprijinul Ministerului Culturii au fost achiziționate trei autoturisme (două de teren), mai puțin aparatură. Din ajutoarele trimise din străinătate D.M.A.S.I. a primit trei mașini de scris, precum și o donație de cărți și publicații de specialitate. Pentru garaj și depozit (foste proprietăți ale D.M.I.A.) D.M.A.S.I. e în proces cu I.A.C. care refuză să ia în considerare Decretul 91/90. Nu

au putut fi preluate șantierele (inclusiv depozitele de materiale) desființate în 1977, ca și aparatura de atelier fotografic preluată de «I. S. Decorativa». Mari dificultăți în activitatea D.M.A.S.I. rezultă din lipsa sau insuficiența dotărilor cu mijloace de comunicare: insuficiente aparate de telefon (luate de ARTEXIM-ROMSTAR), lipsa telexului și telefaxului, precum și o mașină de copiat (xerox).

Asistența C.N.M.A.S.I. D.M.A.S.I. a asigurat desfășurarea tuturor ședințelor lunare ale C.N.M.A.S.I. (prin convocări, pregătire de materiale, invitate colaboratori) precum și a mai multor ședințe ale Secțiunilor de specialitate ale acesteia. A restabilit legăturile cu instituțiile de profil naționale și internaționale. Totodată a conlucrat la elaborarea unor acte normative emise de C.N.M.A.S.I., precum instrucțiunile de urgență și Proiectul Legii Monumentelor, depus în două variante la Ministerul Culturii pentru înaintare la Parlament (realizată relativ recent). D.M.A.S.I. a organizat și Sesiunea de Comunicări din 6—8 decembrie a.c. închinată memoriei lui N. Iorga și a lui G. M. Cantacuzino, Au fost abordate și problemele prioritare ale etapei prezente. D.M.A.S.I. a conlucrat la Expoziția «Spațiul spiritual al satului românesc» deschisă la Muzeul de Artă.

Documentare. Arhivele preluate sînt în curs de organizare, ele nu au putut fi completate. În bibliotecă au intrat donații întâmplătoare pe anul 1990, D.M.A.S.I. neputînd rezolva problema abonamentelor nici interne, nici externe. Materialele documentare primite din străinătate sau aduse de colegii care au fost în depla-